

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy shakllanish individual trayektoriyasini loyihalash metodikasi	222
M. B. Sheraliyeva	
Raqamli davrda kitobxonlik madaniyati va adabiyotning roli	228
Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	
Jismoniy tarbiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari	231
O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	
Milliy kashtachilik asosida 5-sinf o'quvchilarining estetik tarbiyasini takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari	236
Olimova Dilnoza Murodullo qizi	
Aralash ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini 5E modeli vositasida takomillashtirish	240
Rajabova Nodirabegim Komilovna	
Oliy ta'lim talabalarining jismoniy sifatlarini rivojlantirishning metodik tizimini takomillashtirish	245
Raximov Bobirjon Abdurasulovich	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	250
Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	
Ajdodlar siymosini ifodalash vositasida talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalash jarayoni pedagogik muammo sifatida	255
Xaitov Zufar Asroralievich	
Готовность к обучению в школе у детей подготовительной группы	260
Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining mustaqil ishini tashkil etishga oid nazariy yondashuvlar tahlili	263
Asadova Zarina Axmadovna	
Grammatik tarjima metodining asosiy tamoyillari va xususiyatlari	272
Erkinova Madina Komil qizi	
Umumta'lim maktablarini boshqarishda sinf rahbarlari faoliyatining pedagogik mohiyati	275
Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	
Maktabga tayyorlov guruhida bolalarni savodga tayyorlashda rivojlanish markazlarining metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari	282
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	
Turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari	289
Usmonova Zilola Javlon qizi	
Chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashda cilil modelining pedagogik xususiyatlari	294
Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini integrativ yondashuv asosida kompetensiyalarini rivojlantirish	299
Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	
Социально-психологические особенности проявления тревожности и страха у жертв торговли людьми в подростковом возрасте	303
Махмудова Д. А.	
Adabiy asarlarda xronotop muammosining badiiy ahamiyati	306
Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual rivojlantirishda sensor integratsiya yondashuvining ahamiyati ..	311
To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	
Boshlang'ich sinf darslarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali metodlari	316
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	
Badiiy asarlarni o'qitishda empatik yondashuvning metodik imkoniyatlari	320
Shoyimova Shoira Sanakulovna	
Bolalar me'yoriy ontogenezida yozuv va grafomotor ko'nikmalarini rivojlanishi	323
Alimova Kamola Xayrulla qizi	
Yosh voleybolchilarda o'yin qarorini qabul qilish (Decision-making) ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	328
Azimova Gulnoza Karimjon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	333
Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari 439 Kambarova Dilfuza Salijanovna
	Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni 443 Karimova Nigora
	Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi 447 Karribojeva Lobarxon Fayzulla qizi
	Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish..... 452 Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi
	CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi 457 Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatullojevna
	Project-Based Learning in Professional Education 461 Mukhtarova Nozima Kuchkarovna
	Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili 464 Nazarova Madinabonu Narzi qizi
	Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni..... 468 Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna
	Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati..... 472 Nozimbojeva Muqaddas Abdulvohid qizi
	Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish..... 477 Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna
	Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarning pedagogik tahlili 480 Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi
	Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish..... 485 Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna
	Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni..... 489 Nurmatova Maftuna Ilxamovna
	Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati..... 493 O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi
	Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari..... 498 O'rozbojeva Dilnoza Alimboy qizi
	Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli 501 Ochilova Sanobar Narzullayevna
	Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari 504 Olimova Dilrabo Nurali qizi
	Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari..... 508 Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna
	Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 512 Otaboboyeva Umida Ilxomovna
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati 517 Parpijeva Mohinur Baxtiyor qizi
	Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati..... 520 Radjapova Zuxra Tirkashevna
	Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari 523 Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi
	Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari..... 527 Sadullojeva Farog'at Hikmatillo qizi

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой"	578
Коржовова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

LEGALTECH VA LAWTECH: GLOBAL ISTIQBOLLAR, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR

Kalandarova Gavhar Sulaymanovna
Toshkent davlat agrar universiteti dotsenti

Nematov Dilshodbek
TDYU 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada LegalTech va LawTech texnologiyalarining mohiyati, ularning global rivojlanish tendensiyalari, huquq tizimiga ta'siri, mavjud muammolari va istiqbollari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida AQSH, Buyuk Britaniya, Estoniya, Singapur va boshqa davlatlarning tajribalari o'rganilib, huquqiy xizmatlarni raqamlashtirish jarayonlari baholandi. Shuningdek, sun'iy intellekt, blokcheyn, Big Data va onlayn platformalarning huquq sohasidagi o'rni yoritildi. Tadqiqot natijalari LegalTech va LawTech texnologiyalari yuridik xizmatlar samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish hamda huquqiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik, ma'lumotlar maxfiyligi va texnologik savodxonlik bilan bog'liq muammolar ham tahlil qilindi.

Kalit so'zlar: legaltech, lawtech, sun'iy intellekt, blokcheyn, big data, raqamli huquq, elektron sud, kiberxavfsizlik, huquqiy texnologiyalar, raqamlashtirish.

Abstract: This article analyzes the essence of LegalTech and LawTech technologies, their global development trends, impact on legal systems, existing challenges, and future prospects. The study examines the experiences of the United States, the United Kingdom, Estonia, Singapore, and other countries in the digitalization of legal services. Particular attention is given to the role of artificial intelligence, blockchain, Big Data, and online platforms in the legal sector. The findings indicate that LegalTech and LawTech technologies contribute to improving the efficiency of legal services, reducing costs, and expanding access to legal assistance. At the same time, issues related to cybersecurity, data privacy, and technological literacy are also discussed.

Key words: legaltech, lawtech, artificial intelligence, blockchain, big data, digital law, e-court, cybersecurity, legal technologies, digitalization.

Аннотация: В данной статье рассматриваются сущность технологий LegalTech и LawTech, тенденции их глобального развития, влияние на правовую систему, существующие проблемы и перспективы. В ходе исследования были изучены опыт США, Великобритании, Эстонии, Сингапура и других государств в сфере цифровизации юридических услуг. Особое внимание уделено роли искусственного интеллекта, блокчейна, Big Data и онлайн-платформ в правовой сфере. Результаты исследования показали, что технологии LegalTech и LawTech способствуют повышению эффективности юридических услуг, снижению затрат и расширению доступа к правовой помощи. Вместе с тем проанализированы проблемы кибербезопасности, конфиденциальности данных и технологической грамотности.

Ключевые слова: legaltech, lawtech, искусственный интеллект, блокчейн, big data, цифровое право, электронный суд, кибербезопасность, юридические технологии, цифровизация.

KIRISH

XXI asrning eng muhim belgilaridan biri - bu insoniyat faoliyatining barcha sohalariga raqamli texnologiyalarning chuqur kirib borishi bo'ldi. Bugungi kunda nafaqat iqtisodiyot, shuningdek, huquq sohasida ham zamonaviy raqamli texnologiyalar ta'siri ostida tubdan o'zgarib bormoqda. Shu jarayonda LegalTech va LawTech kabi atamalar paydo bo'lib, jahon miqyosida yuridik amaliyotning yangi bosqichini boshlab berdi.

LegalTech atamasi odatda yuridik firmalar va advokatlar faoliyatida axborot texnologiyalarini qo'llash orqali xizmat sifatini oshirish, vaqtni tejash va xarajatlarni kamaytirish tizimlarini anglatadi. Shu bilan birga, yuristlar, advokatlar, sud tizimi va boshqa tashkilotlar ishini tezlashtiradi, avtomatlashtiradi va masofaviy ish olib borishini ta'minlaydi. LegalTechning maqsadi - hujjatlar bilan ishlaganda xatolarni kamaytirish, huquqiy xizmatlarni tez, arzon, qulay qilish va huquq tizimida samaradorlikni oshirishni o'z ichiga oladi.

LawTech nisbatan kengroq tushuncha hisoblanadi. Chunki u butun huquq tizimini o'z ichiga oladi, masalan: sud, prokuratura, adliya, notariat, fuqarolik xizmatlari va qonunchilik jarayonlarini raqamlashtirishni o'z ichiga oladi. LawTechning maqsadi - sud jarayonlarini soddalashtirish, shaffoflikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish kabilarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Bunday texnologiyalar bugungi kunda global iqtisodiyotning eng tez o'sayotgan qismlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro tahlillarga ko'ra, 2024-yilga kelib dunyo bo'yicha LegalTech kompaniyalari qiymati 50 milliard dollardan oshdi. Rivojlangan davlatlarda bu texnologiyalar yordamida yuridik xizmatlarning samaradorligi 40-60 foizga oshgan. LegalTech va LawTech nafaqat texnologiya, balki ular hozirda ko'plab huquqshunoslarga yordamchidir. Mazkur maqolaning maqsadi - LegalTech va LawTechning mohiyati, mazmunini, ularning jahon miqyosidagi rivojlanish jarayonlarini, global muammolarni, shuningdek, kelajakdagi imkoniyatlarini tahlil qilishdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

LegalTech va LawTech sohalari so'nggi yillarda huquqshunoslik hamda axborot texnologiyalarining kesishgan nuqtasida shakllangan yangi ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida keng tadqiq etilmoqda. Mazkur sohaning nazariy asoslari va amaliy rivojlanish tendensiyalari ko'plab xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan.

Huquqiy texnologiyalarning rivojlanishi va yuridik xizmatlarning raqamlashtirishi masalalari bo'yicha Richard Susskindning ilmiy ishlari alohida ahamiyatga ega. U o'zining "The End of Lawyers?" hamda "Tomorrow's Lawyers" asarlarida yuridik kasbning kelajagi raqamli texnologiyalar bilan chambarchas bog'liqligini asoslab bergan. Olimning fikricha, sun'iy intellekt, avtomatlashtirilgan huquqiy xizmatlar va onlayn platformalar an'anaviy yuridik xizmatlar modelini tubdan o'zgartirmoqda.

LegalTechning iqtisodiy va tashkiliy jihatlari Mark A.Cohen tomonidan keng tahlil qilingan. U huquqiy xizmatlar bozorida innovatsion texnologiyalarni joriy etish natijasida samaradorlik oshishi, xarajatlar kamayishi va mijozlarga yo'naltirilgan xizmatlar kengayishini ta'kidlaydi. Shuningdek, Daniel Martin Katz huquqiy ma'lumotlarni tahlil qilish, huquqiy prognozlash va sun'iy intellekt asosidagi qaror qabul qilish tizimlarining rivojlanishini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

Sun'iy intellektning huquq sohasida qo'llanilishi bo'yicha Tim Miller va Atif Ahmad tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda huquqshunoslarning AI texnologiyalaridan foydalanish darajasi, ularning afzalliklari hamda axloqiy muammolari o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt yuridik xizmatlarning tezkorligini oshirish bilan birga, huquqiy mas'uliyat, maxfiylik va algoritmik tarafdashlik bilan bog'liq muammolarni ham yuzaga keltirishi mumkin.

Xalqaro tashkilotlar tomonidan ham huquqiy texnologiyalar masalasi keng o'rganilmoqda. Xususan, OECD, Jahon banki (World Bank) va UNESCO hisobotlarida sud tizimini raqamlashtirish, elektron hukumat, elektron sud va sun'iy intellektidan foydalanishning huquqiy hamda institutsional jihatlari tahlil qilingan. Ushbu hisobotlarda huquq tizimining samaradorligini oshirish bilan bir qatorda, kibexavfsizlik va ma'lumotlar maxfiylikni ta'minlash zarurligi alohida qayd etilgan.

MDH va Markaziy Osiyo mamlakatlarida huquq tizimini raqamlashtirish masalalari bo'yicha ham qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Ularning natijalari LegalTech va LawTech texnologiyalarining sudlar, prokuratura organlari, notariat va advokatura faoliyatiga joriy etilishi huquqiy xizmatlarning sifati va ochiqligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Shunday qilib, ilmiy adabiyotlar tahlili LegalTech va LawTech texnologiyalari zamonaviy huquq tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib borayotganini, ularning huquqiy xizmatlar samaradorligini oshirish bilan birga, yangi huquqiy, axloqiy va texnologik muammolarni ham yuzaga keltirayotganini ko'rsatadi. Mazkur ilmiy qarashlar ushbu tadqiqotning nazariy-metodologik asosini tashkil etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada LegalTech va LawTechning kelajagi, muammolari va imkoniyatlarini tahlil qilish uchun bir necha metodologik yondashuvlar qo'llaniladi. Birinchi navbatda, normativ-huquqiy tahlil metodi yordamida xalqaro va milliy darajadagi qonun hujjatlari, davlat strategiyalari, raqamli iqtisodiyot siyosatlari o'rganiladi. Bu orqali huquqiy texnologiyalarni tartibga solish, ularning huquqiy maqomini belgilash va joriy etishdagi me'yoriy asoslar tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodi asosan sifat tahlili va taqqoslovchi tahlil usullariga tayanadi. Maqsad - turli mamlakatlarda huquqiy texnologiyalarni joriy etish tajribasini solishtirish va ularning muvaffaqiyat omillarini aniqlashdan iborat bo'ladi.

Keyingi bosqichda kontent tahlil usullaridan foydalanilib, ilmiy maqolalar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari (masalan, OECD, World Bank, LexisNexis, Deloitte LegalTech Report) hamda yirik kompaniyalar tomonidan e'lon qilingan amaliy tadqiqotlar o'rganiladi. Ushbu manbalar yordamida dunyo miqyosida LegalTech bozorining hajmi, rivojlanish sur'atlari, investitsion faollik va foydalanuvchilar soni haqidagi ma'lumotlar tahlil qilinadi.

Shuningdek, taqqoslash metodi ham qo'llaniladi. Bunda Rossiya, AQSH, Estoniya, Singapur va boshqa Yevropa mamlakatlaridagi LegalTech va LawTech texnologiyalarini chuqurroq o'rganish va taqqoslash orqali boshqa davlatlarning o'ziga xos xususiyatlari va rivojlanish istiqbollarini aniqlash maqsad qilingan. Ushbu taqqoslash LegalTech sohasidagi tajribalarni kengaytirishga va xalqaro foyda olishga yordam beradi. Metodologiyaning muhim elementi sifatida SWOT tahlilidan ham foydalaniladi. U orqali LegalTech sohasining kuchli va zaif tomonlari, mavjud imkoniyatlar hamda xavf-xatarlar baholanadi.

Tadqiqot jarayonida aralash usullar yondashuvidan foydalangan holda, Tim Miller va Atif Ahmad tadqiqotida 26 ta ichki advokat bilan sifatli intervyular o'tkaziladi va kengroq miqdoriy so'rovnoma orqali murakkab qonunchilik, noaniq tartibga solish tizimlari va ma'lumotlardan foydalanishdagi axloqiy muammolar kabi asosiy muammolar aniqlanadi. Natijada yuridik kasbda texnologik savodxonlikdagi sezilarli bo'shliq ko'rsatilib, bilim, ko'nikma va axloqiy ongini yaxshilash zarurligi ta'kidlanadi. Ushbu tadqiqot yuridik mutaxassislarni texnologiyaga asoslangan kelajakda mas'uliyatli rahbarlik uchun tayyorlash bo'yicha yo'l xaritasini taqdim etadi hamda siyosatchilar va tartibga soluvchilar uchun muhim tushunchalarni beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Natijada, ushbu metodologik yondashuvlar keng qamrovda qo'llanilib, LegalTech va LawTech sohalari-ning rivojlanishiga, ish faoliyatini takomillashtirishga hamda samaradorlikning ortishiga xizmat qiladi. So'nggi o'n yillikda huquqiy sohada avtomatlashtirish darajasi misli ko'rilmagan sur'atda oshdi. Masalan, 2015-yilda atigi 200 ta LegalTech kompaniyasi mavjud bo'lgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu raqam 400 dan oshdi. AQSH bu yo'nalishda yetakchi hisoblanadi. U yerda Clio, DocuSign, EverLaw, Relativity, LawGeex, RocketLawyer kabi kompaniyalar yirik startaplar sifatida tanilgan. Ular yuridik jarayonlarda hujjatlar aylanishi, shartnomalarni tekshirish, mijozlar bilan ishlash tizimini avtomatlashtirgan.

Clio - bu bulut texnologiyasiga asoslangan yetakchi yuridik dasturiy ta'minot bo'lib, u butun dunyo bo'ylab 150 mingdan ortiq yuristlar tomonidan foydalaniladi. Dastur 100 dan ortiq yuristlar uyushmalari va advokatlar bilan hamkorlikda ishlaydi hamda Buyuk Britaniyadagi yakka tartibdagi, kichik va o'rta yuridik firmalar uchun qulay xizmatlarni taklif etadi. Clioni tanlash sabablari ko'p: u yuqori darajadagi ishonchlilikka ega, yuzdan ortiq dasturlar bilan integratsiya imkoniyatini beradi va foydalanuvchilar uchun moslashuvchan tarif rejalarini mavjud. Clio yuridik firmalarga o'z ishlarini samaraliroq va tartibliroq tashkil etish, mijozlar bilan hamkorlikni kuchaytirish hamda umumiy unumdorlikni oshirishda yordam beradi. Shu sababli Buyuk Britaniyadagi ko'plab yuridik firmalar o'z faoliyatida Clioni qo'llashni afzal ko'rmoqda.

DocuSign - turli qurilmalarda elektron imzolar orqali elektron shartnomalarni boshqarish imkonini beruvchi mahsulotlarni tashkilotlarga taqdim etadi. 2025-yil holatiga ko'ra, DocuSign 180 mamlakatda 1,7 millionga yaqin mijozga ega. DocuSign tomonidan qayta ishlangan imzolar AQSHning ESIGN qonuni hamda Yevropa Ittifoqining eIDAS reqlamenti (shu jumladan, Yevropa ilg'or va malakali imzolari) talablariga to'liq mos keladi.

LawGeex sun'iy intellekt yordamida oldindan belgilangan qoidalarga asoslanib shartnomalarni tekshirish uchun machine learning, matn tahlili, statistik mezonlar va huquqiy tajribadan foydalanadi. Agar shartnoma standartlarga mos kelmasa, sun'iy intellekt kerakli tahrirlar va tasdiqlarni taklif qiladi. Kompaniya o'z dasturi xarajatlarni 90 foizga va shartnomani ko'rib chiqish vaqtini 80 foizga qisqartirishi mumkinligini ta'kidlaydi, ammo bu da'volarni qo'llab-quvvatlovchi batafsil tadqiqotlar hozircha mavjud emas. Deloitte (butun dunyo bo'ylab kompaniyalar tarmog'iga egalik qiluvchi xalqaro audit va konsalting korporatsiyasi. U "katta to'rtlik" auditorlik kompaniyalaridan biri bo'lib, xodimlar soni bo'yicha (312 ming kishi) eng yirik hisoblanadi. 2019-yilda Fortune jurnali Deloitte kompaniyasini yigirmanchi marta dunyoning 100 ta eng mashhur kompaniyalari qatoriga kiritgan. Bosh ofisi Nyu-Yorkda joylashgan) va Sears kompaniyalari LawGeex mijozlari hisoblanadi.

- EverLaw - sud jarayonlari uchun elektron dalillarni boshqarish tizimi.
- Relativity - Big Data asosida yuridik hujjatlarni tahlil qilish dasturi.

Buyuk Britaniya hukumati esa "LawTechUK" dasturi orqali huquq tizimini raqamlashtirishni davlat siyosati darajasiga ko'tardi. Ushbu dastur asosida elektron sudlar, virtual majlislar va blokcheyn asosidagi notarial tizimlar ishlab chiqildi.

Estoniya dunyoda birinchi bo'lib "E-Justice" tizimini to'liq joriy etgan davlat bo'lib, u yerda barcha sud jarayonlari raqamli tarzda yuritiladi, hujjatlar elektron imzo bilan tasdiqlanadi va fuqarolar "e-Resident" platformasi orqali o'z huquqiy ishlarini onlayn amalga oshira oladi.

Yuqorida ta'kidlagandek, AQSH, Buyuk Britaniya, Singapur va Estoniya LegalTech va LawTech bozori yetakchilari sifatida tanilgan. Yevropa va Osiyoda elektron hujjat aylanishi, onlayn sud majlislari va virtual yuridik konsultatsiyalar keng joriy etilmoqda. Jahon miqyosida LegalTech sohasiga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmi yildan yilga ortib bormoqda. 2023-yilda bu raqam 3,5 milliard dollarga yetgan bo'lsa, 2025-yilga borib 5 milliard dollardan oshishi kutilmoqda. AQSH, Buyuk Britaniya, Kanada va Isroil eng ko'p sarmoya jalb

qilgan mamlakatlardir. Ularning muvaffaqiyat omili - davlatning innovatsion siyosatga faol yondashuvi, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish dasturlari va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikdir. O'zbekistonda so'nggi yillarda "Elektron hukumat", "Adliya onlayn", "Sud.uz", "Notarius.uz" kabi tizimlar ishga tushirildi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy etish "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

LegalTech va LawTechning eng faol texnologik yo'nalishlari:

1. Sun'iy intellekt (AI) - shartnomalarni, dalillarni avtomatik tahlil qilish, qarorlarni prognozlashni amalga oshiradi.
2. Blokcheyn - smart-shartnomalar tuzadi, raqamli notariat, intellektual mulkni himoya qilish sohasida turli elektron xizmatlarni ko'rsatadi.
3. Big Data - sud qarorlari, qonunchilik va jinoyat statistikasi tahlilini yuritadi.
4. Onlayn platformalar - yuridik maslahatlarga masofadan kirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Kiberxavfsizlik huquqiy ma'lumotlarning himoyasini ta'minlaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, LegalTech va LawTech sohalari hozirgi davrda nafaqat yuridik xizmatlarni avtomatlashtirish vositasi, balki butun huquq tizimining yangi poydevori sifatida shakllanmoqda. 2024-yil holatiga ko'ra, bu sohalar dunyo miqyosida tez sur'atlar bilan rivojlanib, huquqiy xizmatlar bozorini tubdan o'zgartirmoqda. LawTech va LegalTechning huquq sohasiga yaratadigan imkoniyatlarini tahlil qilar ekanmiz, xalqaro tajribaga yuzlanishimiz muhim. Masalan, Xitoy Xalq Respublikasidagi bir nechta sudlarda sun'iy intellekt tizimlari qo'llanmoqda. Xitoyda ko'plab huquqiy masalalar sun'iy intellekt tomonidan hal qilinmoqda. Garchi u kichik da'volar va huquqbuzarliklar uchun jarayonni soddalashtirsa-da, murakkab ishlarni avtomatlashtirish haqida xavotirlar mavjud. Xitoy sun'iy intellektni rivojlantirish uchun katta resurslarni sarflashda davom etmoqda, bu esa davlatning kundalik hayoti va funksiyalariga ko'proq ta'sir qiladi.

Endi Xitoy sudlari ham qonuniy qarorlar qabul qilishda yordam berish uchun Aldan foydalanmoqda. Shanxaydan janubda joylashgan Xanchjou shahridagi sud 2019-yilda sun'iy intellektni ishga tushira boshladi. Sudyaning Xiao Zhi 3.0 yoki "Kichik dono" deb nomlangan yordamchi dasturi dastlab bank kreditlarini to'lay olmagan 10 kishi ustidan sud jarayonida yordam berdi. Ilgari bu masalani hal qilish uchun 10 ta alohida sud jarayoni talab qilingan bo'lardi, biroq Xiao Zhi 3.0 bilan barcha ishlar bitta sudya ishtirokida bitta sud majlisida hal qilinib, atigi 30 daqiqada qaror qabul qilinardi.

Dastlab, Xiao Zhi 3.0 tinglovlar davomida sud jarayonlarini e'lon qilish kabi takroriy vazifalarni o'z zimmasiga oldi. Endilikda texnologiya ovozni tanib olish orqali guvohliklarni yozib olish, ish materiallarini tahlil qilish va real vaqt rejimida ma'lumotlar bazalaridan ma'lumotlarni tekshirish uchun foydalaniladi. Xiao Zhi 3.0 asosan oddiy moliyaviy nizolar bilan bog'liq hollarda qo'llaniladi. Biroq shunga o'xshash texnologiya Suchjoudagi sud tomonidan yo'l-transport hodisalari bo'yicha nizolarni hal qilish uchun qo'llanilgan. AI sudyaning vaqtini tejab, dalillarni o'rganib chiqdi va hukmlarni yozdi. "Xitoy sudlarida hatto jinoyat ishlarida ham sun'iy intellektni joriy qilish vasvasasini ko'ryapman. Xitoyning jinoiy sud tizimidagi muammolardan biri - tenglikni ta'minlashdir. Ular Xitoyning turli mintaqalarida jazolarning bir xil bo'lishini xohlashadi", - deydi AQSHdagi Duke huquq maktabi professori Shitong Qiao¹. Ammo dunyoning hamma nuqtalarida ham vaziyat Xitoydagi vaziyatdek emas. Yaqinda YuNESKO tomonidan o'tkazilgan so'rovda jiddiy tendensiya aniqlandi: sudyalar, prokurorlar va advokatlarni o'z ichiga olgan huquq sohasi vakillarining 44 foizi o'z ishlarida ChatGPT kabi sun'iy intellekt vositalaridan foydalanmoqda, biroq atigi 9 foizi tegishli institutsional trening yoki ko'rsatmalar olgan. 96 ta davlatning sud organlari ishtirokidagi so'rov natijalari jiddiy axloqiy va huquqiy xavotirlarni keltirib chiqaradigan bo'shliqni ko'rsatadi.

So'rov shuni ko'rsatadiki, respondentlarning 93 foizi ChatGPT, Google Bard va Bing Chat kabi sun'iy intellekt texnologiyalari bilan tanish. 44 foizi ulardan matnlarni umumlashtirish, elektron pochta xabarlarini yozish, huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va huquqiy tadqiqotlar o'tkazish kabi vazifalar uchun faol foydalanmoqda. Ishtirok etishning yuqori darajasi butun dunyo bo'ylab sud tizimlarida Alga bo'lgan ishonch ortib borayotganini ko'rsatadi.

Sun'iy intellektdan foydalanish bo'yicha yo'l-yo'riq va treningning sezilarli darajada yetishmasligi aniq, sud operatorlarining atigi 9 foizi o'z tashkilotlari ko'rsatmalar bergan yoki sun'iy intellekt bo'yicha treninglar o'tkazganliklarini bildirishgan. Ushbu bo'shliq huquqiy kontekstda Alning mas'uliyatli va axloqiy qo'llanilishiga to'sqinlik qiladi. Yangi Zelandiya va Birlashgan Qirollik kabi ba'zi mamlakatlarda ishonchlilik, maxfiylik, tarafkashlikdan xabardorlik, javobgarlik, aniqlik va ma'lumotlar xavfsizligi kabi tushunchalarni ta'kidlovchi ko'rsatmalar ishlab chiqilgan².

1 Alena Zhabina (2023), How China's AI is automating the legal system? <https://www.dw.com/en/how-chinas-ai-is-automating-the-legal-system/a-64465988>

2 Gutiérrez, Juan David (2024), UNESCO Global Judges' Initiative: Survey on the Use of AI Systems by Judicial Operators <https://>

Huquqshunoslarning sun'iy intellektga haddan ortiq ishonib qolishi va bog'lanib qolishi kuchaysa, bu huquqiy tafakkurning zaiflashuvi, ijodiy yondashuvning yo'qolishi hamda vaziyatning chalkash yoki yechimi noaniq bo'lib qolishiga olib keladi. Shuning uchun, bunday muammolar bo'lmasligi uchun sud jarayonlarida sun'iy intellektdan to'g'ri foydalanish va buning oldini olish maqsadida chora-tadbirlar ko'rish kerak. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 21-avgustdagi "Sudlar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirish hamda sud tizimining moddiy-texnik ta'minotini yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-140-sonli Farmoni keltirib o'tilgan³.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ushbu Farmoni orqali:

Sudlar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish hamda raqamlashtirish jarayonlarini jadal-lashtirish, shuningdek, sudlarda fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratib berish-ning kelgusi yillardagi ustuvor maqsadlari belgilanganligi aytib o'tilgan.

Shuningdek, Bosh prokuratura tizimida ham raqamli prokuror nazoratini joriy etish, tekshiruvlar va moni-toring jarayonini avtomatlashtirish bo'yicha takliflar ilgari surilgan. Bu orqali qonun buzilishlarini erta aniqlash, mas'ul shaxslarning harakatlarini kuzatib turish hamda prokuror nazoratini shaffof va samarali tashkil etish mumkin. Shu kabi chora-tadbirlar bunday muammolarni yechishga yordam beradi, ya'ni huquqshunoslar LegalTech va LawTechning mohiyatini to'liq o'rganadi, kamchiliklar va xatolar kamayadi hamda ish samarador-ligi oshadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

LegalTech va LawTech texnologiyalari huquq tizimini tubdan o'zgartirayotgan eng yetakchi yo'nalishlardan biridir. Ular yuridik xizmatlarni tezkor, qulay, shaffof va adolatli qilishga xizmat qiladi. Yuqorida keltirib o'tilgan ma'lumotlar asosida quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin: LegalTech va LawTech yuridik sohadagi ko'plab jarayonlarni avtomatlashtirish, tezlashtirish va xatolarni kamaytirish imkonini beradi. Jumladan:

- ish samaradorligini oshiradi;
- qog'ozbozlikni kamaytiradi;
- vaqt va mablag'ni tejaydi;
- yuridik hujjatlarni boshqaradi va kerakli ko'rsatmalar beradi;
- eng asosiysi, inson mehnatini yengillashtiradi.

Shu bilan birga, LegalTech va LawTechning bir qator muammolari mavjud: kiberxavfsizlik va maxfiylik muammosi, shuningdek, texnik-raqamli infratuzilma muammosi.

Xulosa qilib aytganda, LegalTech va LawTech zamonaviy huquq sohasining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Bu texnologiyalar nafaqat yuridik xizmatlarni avtomatlashtirish, balki adolat tizimini samaraliroq, tezkor va aniq qilish imkonini ham bermoqda. Shu tarzda LegalTech va LawTech tizimlarini bosqichma-bosqich joriy qilish huquq tizimini modernizatsiya qiladi, shuningdek, O'zbekistonni global innovatsion huquq makoniga olib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Wikipediya, <https://ru.wikipedia.org/wiki/Deloitte>
2. Law Tech UK website. <https://lawtechuk.io/about/>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 05.10.2020 yildagi "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida PF-6079-son. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
4. Alena Zhabina (2023), How China's AI is automating the legal system? <https://www.dw.com/en/how-chinas-ai-is-automating-the-legal-system/a-64465988>
5. Gutiérrez, Juan David (2024), UNESCO Global Judges' Initiative: Survey on the Use of AI Systems by Judicial Operators <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000389786>
6. Sudlar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirish hamda sud tizimining moddiy-texnik ta'minotini yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-140-sonli Farmoni <https://share.google/a7yKvqUv5gn7ls19>

unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000389786

3 <https://lex.uz/uz/docs/-7696567>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.